

спільнот є створення максимально жорстких санкцій за вчинення ними суспільно небезпечних діянь; складення ефективного алгоритму взаємодії усіх служб та підрозділів, у завдання яких входить боротьба із організованою злочинністю; удосконалення кримінологічного моніторингу та стратегії протидії організованій злочинності.

1. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою: Закон України від 04 черв. 2020 р. № 671-ІХ. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2020. № 42. Ст. 343.

2. Мінка П.Я., Чаплинський К. О. Тактика розслідування злочинів, вчинених організованими групами та злочинними організаціями: навчальний посібник. Дніпропетровськ: Дніпропетровський гуманітарний інститут, 2007, 221 с.

Моргун Вікторія, здобувач вищої освіти факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Телійчук Віталій Григорович, доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ТА ОБОВ'ЯЗКІВ ОСІБ, ЯКІ ЗАЛУЧАЮТЬСЯ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Кримінальним процесуальним кодексом України 2012 року (далі – КПК) впроваджено інститут негласних слідчих (розшукових) дій (далі – НСРД). Сучасний КПК України значно змінив конструкцію кримінального процесу та змінив застарілі положення. На сьогодні особливим є вирішення процесу проведення НСРД та недоліків його правового урегулювання у кримінальному провадженні.

НСРД є різновидом слідчих (розшукових) дій (далі – СРД), відомості про факти та методи проведення яких не підлягають розголошенню. Згідно ч. 6 ст. 246 КПК за рішенням слідчого чи прокурора до проведення негласних слідчих (розшукових) дій можуть залучатися також інші особи [1]. Сама негласність являється тим фактом, який суттєво впливає на визначення видів негласних слідчих (розшукових) дій. Під терміном «інші особи»

законодавець дає поняття, що є будь-яка особа, яка сприяє органам досудового розслідування.

Діяльність цих осіб залежить від чітко визначеного їхнього статусу, зокрема прав і обов'язків, які на сьогодні залишаються не визначеними. Наукова сфера зазвичай вивчає процесуальний статус учасників кримінального провадження, що уповноваженні проводити негласні слідчі (розшукові) дії, а не інших осіб, що залучаються до їх проведення.

Виникає необхідність у вирішенні питання щодо удосконалення кримінального процесуального законодавства щодо уточнення процесуального статусу, прав та обов'язків цих осіб.

Коло осіб, що залучаються для проведення негласних слідчих (розшукових) дій певною мірою залежить від кримінальних проваджень, в яких ці дії проводяться та конкретного кримінального правопорушення. За результатами аналізу із зазначеної проблематики виділяють осіб, що переважно часто залучаються для проведення негласних слідчих (розшукових) дій такі як: співробітники оперативних чи оперативно-технічних підрозділів; спеціаліст; перекладач; поняті; окремі громадяни; особи, які співробітничать з оперативними підрозділами на конфіденційній основі; керівники, представники та працівники установ тощо[2, с.169-173].

Співробітники оперативних підрозділів правоохоронних органів, проводять СРД та НСРД за письмовим дорученням слідчого, прокурора (ст. 41 КПК). Своєрідність цих підрозділів є те, що вони наділені оперативно-розшуковою юрисдикцією відповідно до ст. 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність». Знов-таки ще своєрідність у тому, що оперативний співробітник під час виконання доручення слідчого користується повноваженнями слідчого. Одночасно оперативні співробітники не мають права за власною ініціативою здійснювати процесуальні дії та звертатись з клопотанням щодо цього до прокурора, слідчого судді.

Проведення певних НСРД потребує залучення перекладача (ст. 68 КПК) для перекладу вербального спілкування, мови міміки та інших вад осіб, які спілкуються або відповідних документів, які потрібно перекласти. Зазначений учасник кримінального провадження є важливим, адже його участь у проведенні НСРД залежить від правильного перекладу з однієї мови на іншу інформацію, яка має значення для кримінального провадження.

Спеціаліст відноситься також до учасників кримінального провадження (п.25 ч.1 ст. 3 КПК). Підстави залучення спеціаліста до здійснення НСРД є положення ч.6 ст. 246 КПК та ст. 266 КПК України. Спеціаліст надає уповноваженим особам, які проводять НСРД криміналістичну, методичну, консультативну або технічну допомогу. Наприклад: роз'яснення механізму утворення слідів, фіксації і вилучення слідів, їх послідовність вилучення тощо.

Відповідно до ст. 275 КПК України, до проведення НСРД може бути залучені особи, які конфіденційно співпрацюють з органами досудового розслідування та слідчий має право використовувати інформацію, отриману внаслідок цього співробітництва під час проведення НСРД. Через те що, у кримінальному процесуальному законодавстві не має такого визначення, як «конфіденційне співробітництво», науковці трактують його, як таємні, негласні відносини, що встановлюються уповноваженими на те органами з громадянами України, іноземцями, особою без громадянства з метою отримання на засадах добровільності та конспіративності доказової, контррозвідувальної та іншої інформації, яка може бути використана для вирішення завдань кримінального провадження [3,с.100-103].

Особа, яка відповідно до закону виконує спеціальні завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (ст. 272) не є учасником кримінального провадження. Права, обов'язки та умови гарантії її діяльності в кримінальному процесуальному законодавстві не зазначені.

Крім того, з вищевказаним є ще одне невирішене питання щодо розголошення особами відомостей про факт та методи проведення НСРД. Відповідно до п. 1.6 Інструкції «Про організацію проведення НСРД та використання їх результатів у кримінальному провадженні», методи проведення НСРД – це сукупність організаційних, практичних прийомів, у тому числі із застосуванням технічних засобів, які дозволяють у порядку, передбаченому кримінальним процесуальним законодавством України, отримати інформацію про злочин або особу, яка його вчинила, без її відома [4]. Особи, які отримали допуск і доступ до державної таємниці мають право ознайомлюватись з таємними документами під час проведення слідчих (розшукових) дій (ст. 22, 27 Закон України «Про державну таємницю»). З іншого боку співробітники оперативних підрозділів, які виконують доручення слідчого та залучають осіб до проведення НСРД, які не мають відповідного допуску до державної таємниці вони порушують норму статті 328 Кримінального Кодексу України, а саме розголошення державної таємниці. На нашу думку, особи, які конфіденційно співпрацюють з органами досудового розслідування таким чином, мають отримати доступ до державної таємниці та мати відповідну форму допуску до державної таємниці, а у разі розголошення відомостей повинні нести кримінальну відповідальність.

Таким чином, КПК України 2012 року, зокрема Глава 21 Негласні слідчі (розшукові) дії, не є витонченою.

За результатами аналізу із зазначеної проблематики, можна дійти висновку у необхідності доповнення до кримінального процесуального законодавства України, процесуальних прав, обов'язків залучених осіб до проведення НСРД, а також надання їм доступу та допуску до державної таємниці. За допомогою цього буде на відповідному законодавчому рівні

забезпечена законність, прав та охоронювані законом інтереси осіб, які залучаються для проведення НСРД у кримінальному провадженні.

1. Кримінальний процесуальний кодекс України; Кодекс, Закон від 11.09.2020 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4651-17> (дата звернення: 25.11.2020).

2. Смірнова В. О. Права та обов'язки інших осіб, які залучаються до проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Збірник наукових праць НА СБ України, 2018. № 7. С. 169–173. (дата звернення: 25.11.2020).

3. Гольдберг Н.О. Проблеми регулювання конфіденційного співробітництва при здійсненні негласних слідчих (розшукових) дій. Збірник наукових праць, 2016. № 2. С. 100-103. (дата звернення: 25.11.2020).

4. Наказ від 16.11.2012 №114/1042/516/1199/936/1687/5 «Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні» URL <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0114900-12> (дата звернення: 25.11.2020).

Наддал Єлизавета, здобувач вищої освіти, факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник

Телійчук Віталій Григорович, доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент

ЩОДО СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ У КОЛОНІЯХ»

Оперативно-розшукова діяльність є одним із проблемних напрямів у сфері виконання покарань, оскільки щорічно реєструються випадки вчинення нових злочинів як особами, котрі відбувають покарання в установах виконання покарань, так і персоналом Державної кримінально-виконавчої служби України.

Наведене свідчить про значні прорахунки в організації оперативно-розшукової діяльності в колоніях та про недоліки запобіжної діяльності в органах і установах виконання покарань. Окреслена проблема потребує вирішення, зокрема, й на науковому рівні. З огляду на це метою статті є з'ясування сутності закріпленого у ст. 104 Кримінально- виконавчого